

Протокол №7
Засідання кафедри практичної психології
від 19 лютого 2025 року

Присутні: заступник декана з навчально-методичної роботи, професор Шапошнікова І.М., завідувач кафедри, доктор пед. н., канд. психол. н., проф. Митник О.Я., доцент кафедри педагогіки та методики початкового навчання – Севастюк М.С., канд. психол. н., доц. Дубініна К.В., канд. психол. н., доц. Каськов І.В., канд. психол. н., доц. Томаржевська І.В., доктор PhD в галузі психології, викл. Чанчиков І. К., доктор PhD в галузі психології, викл. Тарасова В.В., доктор PhD в галузі психології, викл. Бакка Ю.В., ст. викл. Лелюх-Степанчук О.О., викл. Гончаренко І.О., аспірант Семенюк Д.В.

Порядок денний

1. План досягнення цільових показників ефективності роботи кафедри
Митник О.Я., викладачі
2. Аналіз відкритих занять викладачів кафедри, які беруть участь у конкурсі на заміщення вакантних посад
Митник О.Я., Шапошнікова І.М.
3. Про рекомендацію щодо обрання за конкурсом на заміщення вакантних посад
Митника О.Я.
4. Звіт з практичної підготовки студентів у першому семестрі 2024-2025 навчального року
Бакка Ю.В.
5. Наукова діяльність студентів спеціальності «Психологія»
Митник О.Я., Дубініна К.В.
6. Обґрунтування теми дисертаційного дослідження Семенюк Дмитра Володимировича на тему: Психологічні особливості ментального благополуччя ветеранів війни (науковий керівник: Митник О.Я., доктор пед.наук, професор)
аспірант Семенюк Д.В.

Хід засідання:

1. План досягнення цільових показників ефективності роботи кафедри

Слухали: завідувача кафедри, професора Митника Олександра Яковича, який звернув увагу викладачів на необхідності запланувати та реалізувати у 2 навчальному семестрі та в подальшому, опублікування наукових публікацій категорії Б, Scopus та Web of Science, активну участь викладачів у наукових конференціях, а також запланувати розробку навчально-методичних посібників та робочих зошитів із дисциплін, що викладаються. Окремо було наголошено на необхідності розміщення матеріалів до дисциплін на платформі moodle.

Ухвалили: взяти інформацію до відома, запланувати на наступний семестр публікації, та методичні розробки. Завершити роботу над Методичними рекомендаціями з практик та курсових робіт; запланувати розробку «Методичних рекомендацій щодо надання психологічної допомоги при травмі» як доробок тем курсів психологічного консультування та психокорекції.

2. Аналіз відкритих занять викладачів кафедри, які беруть участь у конкурсі на заміщення вакантних посад

Слухали: Шапошнікову Ірину Миколаївну, заступника декана із навчально-методичної роботи, яка підкреслила, що відкриті заняття були ретельно підготовлені та організовані. Викладачі продемонстрували чітке розуміння мети та завдань занять. Усі етапи занять були логічно пов'язані між собою, час розподілено оптимально, що дозволило оптимально використати годину заняття. Матеріали занять були науково обґрунтовані, актуальні та відповідали програмним вимогам. Викладачі використовували сучасні підходи і методи навчання, що сприяло активізації пізнавальної діяльності. Також наголошено було на тому, що використання різних методів навчання,

зокрема презентації, організація дискусії та практичність заняття сприяли кращому розумінню та засвоєнню теми.

Ухвалили: взяти інформацію до відома.

3. Про рекомендацію щодо обрання за конкурсом на заміщення вакантних посад

Слухали: завідувача кафедри, Митника О.Я. щодо рекомендації та обрання за конкурсом таких викладачів:

- Томаржевську І.В. на посаду доцента ккафедри;
- Лелюх-Степанчук О.О. – старшого викладача;
- Адамюк Д.С. – викладача;
- Тарасову В.В. – викладача;
- Максименко Н.В. – викладача;
- Гончаренко І.С. – асистента.

Ухвалили: Рішення щодо обрання на відповідну посаду персонально по кожному викладачу ухвалили одногolosно.

4. Звіт з практичної підготовки студентів у першому семестрі 2024-2025 навчального року

Слухали: викладача кафедри Бакку Ю.В., яка презентувала звіт з практичної підготовки студентів у першому семестрі 2024-2025 н.р.. Юлія Валеріївна звернула увагу, що є велика різниця між психологічними та педагогічними практиками та компетентностями, які закріплюють на практиці здобувачі вищої освіти ОПП Практична психологія. Навчальна програма побудована таким чином, щоб здобувачі вищої освіти йшли на бази практики вже з теоретичною базою, а в деяких випадках й практичною, яку здобули на практичних та лабораторних заняттях з викладачами кафедри.

Бакка Ю. наголошує, що проблема у формуванні компетентностей практичного психолога полягає у «невидимому» впливі на особистість групи або клієнта. Тому дуже важлива сама особистість здобувача вищої освіти, його характер, харизма, життєвий позитивний та негативний досвід.

Виробничі практики здобувачів вищої освіти, майбутніх практичних психологів, як стверджує Юлія Валеріївна, дають безцінний досвід, зрозуміти, як працює психологічна допомога, чим відрізняється психокорекція від психотерапії. Коли вже варто передати клієнта психіатру, а де просто вікові зміни центральної нервової системи й потрібен просто час це пережити, бо так ми розвиваємося й формуємося.

У звіті Бакка Ю. презентувала перелік компетентностей які здобуває студент під час практики:

1. Здатність здійснювати теоретичний, методологічний та емпіричний аналіз актуальних проблем психологічної науки та / або практики.
2. Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження з елементами наукової новизни та / або практичної значущості.
3. Здатність приймати обґрунтовані рішення.
4. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.
5. Здатність організовувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову)
6. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку
7. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.
8. Навички використання інформаційно-комунікаційних технологій для пошуку, оброблення, аналізу інформації з різних джерел та прийняття рішень.
9. Здатність приймати фахові рішення у складних і непередбачуваних умовах, адаптуватися до нових ситуацій професійної діяльності.

Ухвалили: взяти інформацію до відома.

5. Наукова діяльність студентів спеціальності «Психологія»

Слухали: доцента Дубініну К.В., яка розповіла про Всеукраїнський конкурс студентських наукових робіт у 2024-2025н. р. зі спеціальності 053

Психологія. Було наголошено на умовах та вимогах до наукових робіт відповідно до листа ІМЗО № 21/08-1610 від 02.10.2024 року. Катерина Віталіївна наголосила, що на Конкурс подаються самостійно підготовлені наукові роботи студентів з галузей знань, спеціальностей (спеціалізацій). Наукові роботи повинні бути пошуковими за своїм характером, не мати нагород НАН України та органів державної влади, інших конкурсів.

Разом із тим Дубініна К.В. доповіла, що у другому семестрі 2024-2025 н.р. відбудеться студентська олімпіада із психології, у якій обов'язково необхідно взяти участь студентам 4 курсу денної та заочної форм навчання, а також всі бажаючі здобувачі освіти за спеціальністю 053 «Психологія». Деталі буде надано згодом.

Ухвалили: взяти інформацію до відома, сприяти підготовці студентів до конкурсу та олімпіади; готувати статті категорії «В» у тандемі «викладач – студент»

7. Обґрунтування теми дисертаційного дослідження Семенюк Дмитра Володимировича на тему: Психологічні особливості ментального благополуччя ветеранів війни (науковий керівник: Митник О.Я., доктор пед.наук, професор)

Слухали: Семенюк Д.В. , який обґрунтував актуальність дослідження на тему «Психологічні особливості ментального благополуччя ветеранів війни», а також окреслив своє бачення з приводу дослідження заявленої теми. Дмитро Володимирович наголошує, що в умовах сучасних військових конфліктів, зокрема в Україні, питання психологічного та ментального здоров'я ветеранів набуває особливої актуальності. Участь у бойових діях супроводжується значним стресом, що призводить до глибоких змін у психічному стані військовослужбовців і суттєво впливає на їхню якість життя після повернення до мирного середовища. Ветерани часто стикаються з такими проблемами, як посттравматичний стресовий розлад (ПТСР), депресія, тривожні розлади та

труднощі соціальної адаптації, що негативно позначається на їхньому ментальному благополуччі.

Масштаб і тривалість війни в Україні значно збільшили кількість ветеранів, які потребують комплексної психологічної допомоги. Проте наявні програми реабілітації часто мають фрагментарний характер і спрямовані переважно на короткостроковий ефект, що не завжди відповідає реальним потребам ветеранів. Це підкреслює необхідність проведення поглиблених наукових досліджень, що враховують як особистісні психологічні особливості, так і соціально-культурні фактори, які впливають на адаптацію військових після служби.

Відновлення ментального благополуччя ветеранів передбачає не лише лікування психічних розладів, а й розвиток стресостійкості, навичок саморегуляції та позитивного ставлення до себе й навколишнього світу. Важливими факторами в цьому процесі є також соціальна підтримка, інтеграція в громаду, міцні сімейні відносини та можливість професійної самореалізації. Саме тому наукове дослідження психологічних аспектів життя ветеранів є ключовим для створення ефективних методик психологічної допомоги та реабілітації.

Особливо важливим є розроблення українських науково обґрунтованих програм психологічної підтримки, які враховуватимуть культурні, ментальні особливості українських військових, їхній бойовий досвід і соціальні реалії країни. Це сприятиме створенню цілісної системи довготривалої підтримки, що допоможе ветеранам успішно адаптуватися до цивільного життя.

Отже, дослідження психологічного стану ветеранів має не лише наукове, а й велике практичне значення. Його результати дозволять покращити існуючі та розробити нові методики психологічної допомоги, що сприятимуть підвищенню якості життя ветеранів, зниженню ризику розвитку психічних порушень і покращенню їхньої соціальної адаптації (Додаток 1).

Ухвалили: удосконалити тему дисертаційного дослідження у такому формулюванні: Психологічні особливості ментального благополуччя ветеранів війни.

Завідувач кафедри
практичної психології

проф. Митник О.Я.

Секретар

ст.викл. Лелюх-Степанчук О.О.

**УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА**

**Педагогічний факультет
Кафедра практичної психології**

**ОБГРУНТУВАННЯ ТЕМИ ДИСЕРТАЦІЙНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ
«Психологічні особливості ментального благополуччя ветеранів
війни»**

Аспірант: Семенюк Дмитро Володимирович

Науковий керівник: Митник Олександр Якович,
доктор пед. наук, професор

Київ 2025 р

Актуальність дослідження. У сучасних умовах військових конфліктів, зокрема тих, що тривають на території України, проблема психологічного та ментального благополуччя ветеранів війни набуває особливого значення. Участь у бойових діях супроводжується надзвичайно високим рівнем стресу, що призводить до глибоких змін у психологічному стані військових, значно впливаючи на якість їхнього життя після повернення до мирних умов. Ветерани часто стикаються з посттравматичним стресовим розладом, депресією, тривожними станами та труднощами соціально-психологічної адаптації, що негативно позначається на їхньому ментальному благополуччі.

В українському суспільстві зазначена проблема набула гостроти через масштаб і тривалість військових дій, що суттєво збільшило кількість ветеранів, які потребують системної психологічної підтримки. Водночас наявні програми та підходи до психологічної реабілітації часто є фрагментарними, орієнтованими переважно на короткострокові ефекти, що не завжди відповідає реальним потребам ветеранів війни. Це створює необхідність проведення поглиблених психологічних досліджень, спрямованих на вивчення особливостей ментального благополуччя ветеранів, які враховуватимуть як індивідуально-психологічні, так і соціально-культурні фактори, що впливають на процеси їх адаптації.

Збереження та відновлення ментального благополуччя ветеранів передбачає не тільки лікування психічних порушень, але й розвиток ресурсів особистості, що забезпечують стійкість до стресу, здатність до саморегуляції, позитивного ставлення до себе й навколишнього світу. Важливими аспектами ментального благополуччя є також соціальна підтримка, інтеграція ветеранів у громаду, родинні відносини та професійна самореалізація. Тому наукове вивчення психологічних особливостей ветеранів є ключовим чинником у створенні ефективних методик психологічного супроводу та реабілітації.

Особливу актуальність має розробка вітчизняних науково обґрунтованих програм психологічної підтримки ветеранів, які враховують специфіку культурно-ментального середовища, досвід участі в сучасних

військових конфліктах і реалії українського суспільства. Це дасть змогу створити комплексну систему підтримки, орієнтовану на довготривале збереження ментального благополуччя ветеранів війни, сприятиме їх соціально-психологічній адаптації та успішній реінтеграції у цивільне життя.

Таким чином, дослідження психологічних особливостей ментального благополуччя ветеранів війни має значну наукову й практичну цінність, адже його результати сприятимуть удосконаленню існуючих і створенню нових ефективних програм психологічної допомоги, спрямованих на покращення якості життя ветеранів, зниження ризику розвитку психічних порушень і підвищення рівня їх соціальної адаптації.

У ході дослідження було використано ключові теоретичні засади вітчизняної психологічної науки про розвиток особистості (С.Д. Максименко, Б.М. Олексієнко, Н.В. Чепелева, Т.С. Яценко) та загальнотеоретичні підходи до вивчення діяльності людини в екстремальних умовах (Р.А. Абдурахманов, Н.А. Агаєв, В.С. Березовець, М.Й. Варій, І.І. Ліпатов, В.С. Медведєв, В.Є. Попов, О.Д. Сафін, Д.І. Сохадзе, В.В. Стасюк, О.В. Тімченко).

Питання психологічного благополуччя вивчалось ще з давніх часів і знайшло своє відображення в працях античних філософів, зокрема Аристотеля, Платона та Сократа. У сучасній психології існує широкий спектр досліджень, присвячених різним аспектам благополуччя, серед яких суб'єктивне (розглянуте в роботах Н. Бредбурна, Е. Діенера, Д. Канеманна, Р. Райана та інших), емоційне (М. Аргайл, О. В. Гордова, І. В. Скрипичникова), фізичне (Л. В. Куліков), сексуальне (А. В. Чалова), психічне (С. В. Борисова, А. О. Василенко, Р. Теннант), духовне (Д. Брозерс, Д. О. Леонтьєв, В. Джастін), психологічне (Ж. П. Вірна, А. В. Вороніна, С. Кейес, К. Ріфф, Т. М. Титаренко), соціальне (Д. Рапхайл, Е. Сінгер), економічне (А. В. Баранова, В. О. Хащенко, О. А. Угланова), матеріальне (Д. Гроенленд, Т. Кембелл), сімейне (О. А. Тараданов), професійне (Д. М. Зинов'єва), онтологічне (О. Сімсек), особистісне (М. О. Батурін, С. О. Башкатов) та екзистенційне (Дж. Б'юдженталь, С. К'єркегор, В. Франкл, І. Ялом). Така багатовимірність

підходів до вивчення благополуччя свідчить про його комплексний характер та значущість для різних сфер людського життя.

Сучасні наукові джерела містять значну кількість праць, присвячених корекційній діяльності практичного психолога загалом, а також спеціалізованим напрямом психокорекції: екзистенційна терапія (Р. Ассаджіолі, Дж. Бьюдженталь, Т. і Е. Йоманс, С. Левін, А. Маслоу, Р. Мей, Дж. Рейнуотер, В. Франкл, Е. Фромм, І. Ялом та ін.), подолання соціальних страхів (Дж. Вольпе, О. Кондаш, Ф. Ріман та ін.), корекції самоствавлення (В. Столін і С. Пантелєєв, К. Хоменко) і терапії посттравматичного стресового розладу (Дж. Герман, М. Мюллер, Д. Барлоу, Дж. Бек, К. Монсон, П. Шнур, П. Резнік, М. Фрідман, А. Атанасова та ін.).

Об'єкт дослідження: ментальне благополуччя ветеранів війни.

Предмет дослідження: психологічні особливості ментального благополуччя ветеранів війни.

Мета дослідження: теоретично обґрунтувати та експериментально дослідити психологічні особливості ментального благополуччя ветеранів війни.

Завдання дослідження:

1. Провести аналіз сучасного стану проблеми становлення ментального благополуччя ветеранів війни, на основі вітчизняних і зарубіжних наукових джерел.
2. Визначити психологічні та соціальні чинники, що впливають на ментальне благополуччя ветеранів війни.
3. Визначити стан ментального благополуччя ветеранів війни.
4. Розробити та апробувати програму комплексної психосоціальної реабілітації, орієнтованої на покращення ментального благополуччя і підвищення рівня соціальної інтеграції військовослужбовців, постраждалих від військових дій.
5. Оцінити ефективність запропонованої реабілітаційної програми та сформулювати практичні рекомендації для фахівців (психологів,

психотерапевтів, соціальних працівників, волонтерів) і державних установ, що здійснюють реабілітаційні заходи.

Методи дослідження: було використано комплекс методів дослідження: *теоретичні* – теоретичний аналіз і синтез інформації з різних наукових джерел для вивчення сучасного стану дослідження заявленої проблеми; *емпіричні* – діагностичні (анкетування, діагностичні методики, тестування, опитування, бесіда, діалог, дискусія тощо); *обсерваційні* – психолого-педагогічне спостереження; *психолого-педагогічний експеримент* – констатувальний, формувальний та контрольний етапи для дослідження динаміки сформованості готовності психолога до корекційно-відновлювальної роботи з постраждалими від військової агресії; *математична статистика* – кореляційний, кластерний, дисперсійний аналізи для встановлення статистичної значущості результатів дослідження, їхньої кількісно-якісної інтерпретації.

Наукова новизна отриманих результатів полягає у тому, що:

- Вперше розроблено зміст, структуру та показники розвитку ментального благополуччя ветеранів війни. У межах дослідження розкрито багатовимірний характер цього феномена, що передбачає одночасне врахування індивідуально-особистісних, соціальних та екзистенційних аспектів.
- Вперше розроблено система засобів забезпечення ментального благополуччя ветеранів війни.
- Уточнено зміст психологічних та соціальних чинників забезпечення ментального благополуччя ветеранів війни. На основі емпіричних даних виділено специфічні індивідуально-психологічні і зовнішні соціальні передумови, які впливають на ефективність відновлення після бойового стресу.
- Уточнено діагностичний інструментарій виявлення стану розвитку ментального благополуччя військовослужбовців, постраждалих від військових дій, що дає змогу більш чітко вимірювати рівень ефективності реабілітаційних заходів.

Практичне значення отриманих результатів полягає в розробленні та впровадженні авторської програми, спрямованої на комплексну психосоціальну реабілітацію ветеранів війни

ЗМІСТ

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ СТАНОВЛЕННЯ МЕНТАЛЬНОГО БЛАГОПОЛУЧЧЯ ВЕТЕРАНІВ ВІЙНИ

1.1. Аналіз наукової літератури з проблеми ментального благополуччя ветеранів війни.

1.2 Соціальні та психологічні чинники, що впливають на ментальне благополуччя ветеранів війни.

1.3 Психологічні засоби забезпечення ментального благополуччя ветеранів війни.

Висновки до першого розділу

РОЗДІЛ 2. ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ СТАНУ МЕНТАЛЬНОГО БЛАГОПОЛУЧЧЯ ВЕТЕРАНІВ ВІЙНИ

2.1. Обґрунтування діагностичного інструментарію та опис вибірки дослідження.

2.2. Критерії та показники ментального благополуччя ветеранів війни.

2.3. Дослідження стану ментального благополуччя ветеранів війни.

Висновки до другого розділу

РОЗДІЛ 3. ХАРАКТЕРИСТИКА ПРОЦЕСУ ПСИХОСОЦІАЛЬНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ВЕТЕРАНІВ ВІЙНИ.

3.1. Обґрунтування моделі психосоціальної реабілітації за допомогою засобів забезпечення ментального благополуччя ветеранів війни.

3.2. Апробація авторської програми, спрямованої на психосоціальну реабілітацію ветеранів війни.

3.3. Динаміка психосоціальної реабілітації ветеранів війни.

Висновки до третього розділу

ВИСНОВКИ

**СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ
ДОДАТКИ**